

Lausunto pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

VD/3947/03.00.00/2015

KN/IL/MV-P/PT/LS/PH/HY-L

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä linjasi tammikuussa 2014 kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä, että käynnistetään kuntalaista erillinen valmistelu, joka mahdollistaisi sekä suoran pormestarivaalin järjestämisen että alueellisten toimielinten valinnan suorilla vaaleilla.

Valtiovarainministeriö asetti 25.4.2014 valmistelua varten työryhmän, jossa oli valtiovarainministeriön lisäksi oikeusministeriön ja Suomen Kuntaliiton edustajia. Samalla muutettiin kuntalain kokonaisuudistuksen parlamentaarisen seurantaryhmän toimikautta, kokoonpanoa ja tehtäviä siten, että seurantaryhmä toimii myös tämän valmistelun tukena. Valmistelutyöryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyi 31.3.2015.

Työryhmä on valmistellut lainsäädäntömuutokset, jotka mahdollistaisivat kunnan pormestarin ja alueellisen toimielimen valitsemisen suorilla vaaleilla. Kunta päättäisi itse, haluaako se ottaa pormestarinvaalin tai kunnanosavaalit käyttöön. Molemmat vaalit toimitettaisiin aina kuntavaalien yhteydessä. Pormestarin ja alueellisten toimielinten valitseminen valtuustossa olisi edelleen mahdollista.

Työryhmän mukaan pormestarin suoralla vaalilla kunnassa voitaisiin edistää poliittisen päätöksentekojärjestelmän avoimuutta ja legitimitettiä kunnan asukkaiden keskuudessa. Suoralla vaalilla valitun pormestarin asema, tehtävät ja toimikausi olisivat lähtökohtaisesti vastaavat kuin voimassa olevan kuntalain mahdollistamalla valtuuston valitsemalla pormestarilla. Myös suoralla vaalilla valittu pormestari toimisi siten kunnanhallituksen puheenjohtajana ja kunnanjohtajana. Valtuusto voisi erottaa suoralla vaalilla valitun pormestarin määränemmistöpäätöksellä, jos hän ei nauttisi valtuuston luottamusta.

Kunnanosavaaleilla voitaisiin valita alueellisten toimielinten jäsenet. Valtuusto päättäisi suorilla vaaleilla valittujen alueellisten toimielinten tehtävistä, määrästä ja aluerajauksesta sekä toimielimen jäsenten lukumäärästä. Alueellisen toimielimen tehtävänä on kunnan päätöksentekoon vaikuttaminen ja osa-alueen kehittäminen. Kunta voisi myös delegoida alueelliselle toimielimelle päätösvaltaa.

Tarkoituksena on, että lakimuutokset voisivat tulla voimaan vuonna 2016 siten, että pormestarinvaali ja kunnanosavaalit olisivat kuntien käytettävissä vuoden 2017 kuntavaalien yhteydessä.

Valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö ovat lähettäneet työryhmän esitykset lausunnolle. Lausuntojen määräaika on 31.8.2015. Lausuntopyynnössä pyydetään ottamaan kantaa mm. siihen, tulisiko pormestarin ja alueellisten toimielinten suorat vaalit mahdollistaa lainsäädännössä ja olisivatko kunnat valmiita ottamaan ne käyttöön. Lisäksi kysytään

- alueellisten toimielinten vaalien (kunnanosavaalit) ehdokasasettelusta
- alueellisille toimielimille delegoitavista tehtävistä
- suoralla vaalilla valitun pormestarin asemasta ja tehtävistä
- pormestarinvaalin mahdollisesta toisesta kierroksesta sekä
- vaaleilla valitun pormestarin toimikausien määrän mahdollisesta rajoittamisesta

Lakiesitysten sisältöä ja lausuntopyynnön kysymyksiä on käsitelty Vantaan edunvalvontatoimikunnan kokouksessa 10.8.2015. Lausunto on valmisteltu kaupunginkansliassa tuossa kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta ja lakiesityksiä ovat kommentoineet myös kuntalaispalveluiden ja vaalitoimiston edustajat. Liitteenä olevassa Vantaan lausuntoluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, olisiko Vantaa mahdollisesti itse valmis ottamaan tulevaisuudessa em. suoria vaaleja käyttöön. Lähtökohtaisesti lausuntoluonnoksessa suhtaudutaan positiivisesti mahdollistavaan lainsäädäntöön, mutta nostetaan esille myös suorien vaalien mahdollisesti aiheuttamia ongelmia kuntien johtamisjärjestelmiin, toimivaltasuhteisiin ja talouden kokonaishallintaan.

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa valtiovarainministeriölle ja oikeusministeriölle liitteen mukainen Vantaan kaupungin lausunto pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Pöytäkirja tarkastettiin ja hyväksyttiin tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:

- Vantaan kaupungin lausunto pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta
- Valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön lausuntopyyntö pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta
- Pormestarin ja alueellisten toimielinten suorat vaalit (Valtiovarainministeriön julkaisu 20/2015)

Täytäntöönpano: kaupunginkanslia

Muutoksenhakuohje: 7.4. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puh.09 839 22101, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi